

Aplikácia Flandersovho systému na zisťovanie (in)direktivity učiteľa v prostredí výtvarnej výchovy

Abstrakt:

Indirektivita učiteľa má výrazný vplyv na humanizujúcu výtvarnú výchovu. Nedirektívny štýl učiteľa je:

- odrazom pozitívneho postoja k dieťaťu., realizácia Rogersovho prístupu k dieťaťu ako jednej z možností emocionalizácie osobnosti (bezpodmienečná akceptácia dieťaťa, kongruencia učiteľa a empatia učiteľa).
- podmienkou priaznivej emocionálnej klímy edukácie, základným predpokladom úspešnosti výtvarno-edukačných aktivít, teda predpokladom vnútorných zmien dieťaťa, jeho rozvoja.

Flandersov systém v edukačnej mikroanalýze sa realizuje s pracovným hárkom na zachytávanie interakcií diania v triede. Alfou a omegou mikroanalýzy, v ktorej sa zachytávajú údaje každých pätnásť sekúnd do pracovného hároku, je korektná diferenciacia pedagogického diania podľa akronymu OSTRAQ.

V rámci prílohy (Pracovný hárok) uvádzame vzorce na výpočet indexu direktivity učiteľa a indexu motivácie žiakov. Dosadením údajov do príslušných vzorcov získame spoľahlivé informácie o miere direktivity a miere motivácie v učiteľovom pedagogickom pôsobení.

Direktivita a indirektivita, tieto opozitá sú pojmy ktorých frekvencia v súčasnom školstve narastá priamo úmerne s trendom jeho humanizácie.

Indirektivita učiteľa má výrazný vplyv na humanizujúcu výtvarnú výchovu. Nedirektívny štýl učiteľa je výrazom jeho pozitívneho postoja k dieťaťu. Direktívny štýl je budovaný na príkazoch, zákazoch a obmedzeniach. Autor tohto príspevku je stúpencom Rogersovho nedirektívneho prístupu k emocionalizácii osobnosti žiaka.

Carl Rogers doporučuje pedagógovi vytvoriť k žiakovi novú kvalitu vzťahu. Tento vzťah sa buduje na troch rovinách. V prvej rovine ide o tzv. bezpodmienečnú akceptáciu dieťaťa. Učiteľ prijíma žiaka ako rodič akceptuje vlastné dieťa – so všetkými prednosťami a chybami. Tento postoj nie je v stredoeurópskych podmienkach nový. (Spomeňme si na Jána A. Komenského: „a aby to všetko mohli robiť bez omrzenosti, musia voči žiakom prejavovať otcovský cit...“ Komenský, 1991,s.66). Je predpoklad, že práve bezpodmienečná akceptácia ovplyvní kultúrne postoje žiaka (Fridman, 2003,s. 104).

V druhej a tretej rovine ide o empatiu a kongruenciu učiteľa. Tieto dva reverzibilné pojmy sa zároveň dopĺňajú v tom, že na jednej strane vyjadrujú schopnosť vcítania sa, teda čítania neverbálnych signálov a na druhej strane schopnosť úprimného vyjadrovania sa, teda významovo priezračného vysielania (ne)verbálnych signálov.

Domnievame sa, že štvrtou rovinou vytvárania tohto efektívneho pedagogického vzťahu je vplývanie na cit sebahodnotenia žiaka – ústrednej jednoty nášho bytia, na ktorú všetko vzťahujeme (Birkenbihlová 1997, s.30).

V týchto rovinách sa vlastne uplatňuje nedirektívny štýl učiteľa ako podmienka priaznivej emocionálnej klímy edukácie, ako jeden zo základných predpokladov úspešnosti výtvarno-edukačných aktivít, teda predpokladov vnútorných zmien dieťaťa.

Aplikácia Flandersovho systému do edukačnej mikroanalýzy lekcie výtvarnej výchovy vznikla akoby mimovoľne v rámci nášho výskumu o emocionalizácii. Realizujeme ho tzv. Pracovným hárkom na zachytávanie interakcií diania v triede. Alfou a omegou mikroanalýzy, v ktorej sa zachytávajú údaje každých pätnásť sekúnd do pracovného hárku, je presná, korektná diferenciácia pedagogického diania podľa akronymu OSTRAQ.

V rámci prílohy (Pracovný hárk) uvádzame vzorce na výpočet indexu direktivity učiteľa a indexu motivácie žiakov. Dosadením údajov do príslušných vzorcov získame spoľahlivé informácie o miere direktivity a miere motivácie v učiteľovom pedagogickom pôsobení.

Príloha:

Záznam interakcií v edukácii výtvarnej výchovy podľa Flandersovho systému – pracovný hárok

dátum:..... škola:..... trieda:..... hodina:.....
učiteľ:..... zapisovateľ:.....

1. časť lekcie

celkový počet O:..... S:..... T:..... R:..... A:..... Q:.....

2. časť lekcie

celkový počet O:..... S:..... T:..... R:..... A:..... Q:.....

3. časť lekcie

celkový počet O:..... S:..... T:..... R:..... A:..... Q:.....

sumár: O:..... S:..... T:..... R:..... A:..... Q:.....

$$\text{Id/i} = \frac{\text{A} + \text{Q}}{\text{T} + \text{R}}$$
1. časť: 2. časť: 3. časť: celkove:

$$\text{Im} = \frac{\text{A}}{\text{R}}$$
1. časť: 2. časť: 3. časť: celkove:

podpis zapisovateľa

poznámky:

1 okienko = jedna časová jednotka t.j. 15 sek.

/O - ticho, S - rozprávanie žiakov (ž.), T - rozprávanie učiteľa (mimo otázok pre ž.), R - odmietanie ž.(kritika, trest), A - akceptácia ž., (empatia, odmeny, pochvaly, „povzbudenia), Q - otázky smerujúce hlavne na rozvoj poznávacích funkcií ž./

Id/i – index direktivity / indirektivity, Im – index motivácie

© J. Belko

Literatúra:

BIRKENBIHLOVÁ, Vera, F. Umenie komunikácie. Bratislava: 1999, 319 s. ISBN 80-88915-20-1.

FRIDMAN, Libor. 2003. Možnosti hudobnej a estetickej výchovy pri realizácii cieľov multikultúrnej výchovy. Banská Bystrica: FHV UMB, 2003, 116 s. ISBN 80-8055-877-9.

KOMENSKÝ, Ján, Amos. 1991. Predpisy pre dobre

organizovanú školu. Bratislava: SPN, 1991, 66 s. ISBN 80-08-01203-X.

ŠVEC, Š. a kol. 1998. Metodológia vied o výchove. Bratislava: 1998. ISBN 80-88778-73-5.

ZELINA, Miron. 1993. Humanizácia školstva. Bratislava, Psychodiagnostika, 1993, 95 s.